

De vlag hijsen voor de Noorse esdoorn: Deel 2

Superboom heeft veel volgers

Het sortiment Noorse esdoorns leeft blijkbaar onder de volgers van dit feuilleton: een aantal lezers reageerden op mijn vorige artikel van dit feuilleton over de Noorse esdoorns. Een aantal daarvan vroeg behandeling van enkele CV's van Noorse esdoorns die de vorige keer niet aan bod geweest zijn, en anderen hadden specifieke wensen over te behandelen nieuwe geslachten. Dat doet mij heel veel deugd. Hierbij draai ik uw aangevraagde plaatje over deze superbomen.

Auteur: Jan P.Mauritz

Botanische informatie

Het geslacht *Acer* is voor het eerst beschreven door de Franse botanicus Joseph Pitton de Tournefort (1656-1708), die naast expedities om nieuwe soorten te ontdekken veel werk heeft verricht in de vereenvoudiging van de classificatie van planten op basis van bloeiwijzen.

Zodoende heeft hij de weg gebaad voor Linnaeus, die veel van de geslachtsnamen en beschrijvingen van Tournefort dankbaar overnam in zijn *Genera Plantarum* van 1737 en het *Species Plantarum* van 1753.

Het geslacht *Acer* is zo groot, zo complex en zo divers, dat vrijwel alle grote namen in de botanie, zoals Tournefort, Linnaeus, Thunberg (1793), De Candolle (1824), Bentham & Hooker (1862), Rehder (1905), Hu & Cheng (1948), Bean (1970) en Krüssmann (1976), er iets of meer over geroepen hebben en/of gepubliceerd hebben. In 1976 is door dr. P.C. de Jong, een Nederlandse esdoornspecialist bij uitstek, op basis van een

omvangrijke studie van het geslacht *Acer* een onderverdeling gemaakt in maar liefst veertien secties waarvan er negen weer onderverdeeld zijn in twee of drie series. Hoezo complex, die *Acer*-clan?!

Om met betrekking tot deze complexe materie toch licht in de duisternis te werpen, is *Maples of the World* in 1994 verschenen, een botanisch boekwerk geschreven door Dick M. van Gelderen, bovengenoemde Piet C. de Jong en Herman J. Oterdoom, met de ordening van het genus *Acer*.

Even terug naar de verzoeknummers: als aanvulling op het vorige deel nog twee Noorse makkers, te weten de *Acer platanoides* 'Autumn Blaze' en *Acer platanoides* 'Eurostar' uit uw lijstje van zeven waarvan onder andere de CV's 'Reitenbachii' en 'Superform' ook deel uitmaken.

'Waarom nu, achteraf, deze twee wel aan ons voorstellen, JP? Kon dat niet direct in de vorige editie?', vraagt Willem. 'En waarom deze twee?' Nou, Willem, dat zal ik vertellen. Deze bomen hebben allebei bijzonderheden die niets met hun kenmerken en toepassingsmogelijkheden te maken hebben, namelijk door menselijke invloeden op deze bomen. Gezeik dus eigenlijk en daarom heb ik ze toen bewust overgeslagen! Nu, op basis van verzoeknummers, dan toch. De ene z'n CV-naam is identiek aan een CV van een andere esdoornsoort en lijkt daarnaast ook sterk op een CV van weer nog een andere esdoornsoort en de 'Eurostar' is kwekersrechtelijk beschermd wat inhoudt dat niet iedereen deze boom zomaar mag vermeerderen en kweken.

Acer platanoides 'Autumn Blaze'

Bij deze makker is de CV-naam zoals het hoort: met hoofdletter en tussen komma's.

Het is een vrij nieuwe cultivar van boomkwekerij

De bergesdoorn of gewone esdoorn; *Acer pseudoplatanus* en CV's

Binnen de systematische indeling van het *Regnum Vegetabile* - het Plantenrijk - behoort het geslacht *Acer* tot de orde van de *Sapindales* en daarbinnen tot de familie van de *Aceraceae*: de esdoornfamilie.

Deze familie bestaat uit slechts twee geslachten: *Acer* en *Dipteronia*. Bijzonder is dat het geslacht *Acer* zeer uitgebreid is met ongeveer 120 verschillende soorten met honderden species verdeeld over deze soorten, een fors aantal ssp's (ondersoorten), vars en forma's en dan nog een berg cultuurvariëteiten.

Daarentegen is het geslacht *Dipteronia* heel klein en bestaat het uit slechts twee species: *Dipteronia sinensis* en *Dipteronia dyeriana*. De naam *Acer* is afgeleid van het Griekse woord *ac* = 'scherp', wat slaat op de scherpe lobben van het blad. Voor de liefhebbers onder u: de naam *Dipteronia* komt ook uit het Grieks en is een samenvoeging van *di* = 'twee' en *pteron* = 'vleugel' en verwijst naar de bekende zaden voorzien van twee zaadvleugels - Samara's heten die gevleugelde nootvruchten. Weet u nog uit de vorige editie? - die ook zo kenmerkend zijn voor neef *Acer*. Vooral de grootte en de hoek tussen de vleugels zijn belangrijke kenmerken bij de determinatie van esdoorns.

Jeffers uit Amerika, die de boom selecteerde uit een groep zaailingen. Het is een sterke, snelgroeiende boom met een smalle, piramidale kroon in zijn jonkheid tot smal ovaal bij het ouder worden. De boom vormt een goed doorgaande stam, *the central leader* zoals Amerikaanse boomkwekers dat fenomeen noemen. De boom reikt tot 20 - 22 meter hoogte onder ideale omstandigheden en dat is voor deze makker vooral op de drogere, voedingsrijke gronden. Het blad is als van de soort, maar opvallend heldergroen en gezond. De herfstkleur is oranje-rood en dan lijkt het wel of de boom in brand staat. De hele boom straalt een enorme gezondheid uit en is heel goed toepasbaar als straatboom, ook in niet al te brede profielen. Nu dan het gezeik, Willem. Er bestaat ook een *Acer x freemanii* AUTUMN BLAZE, die eigenlijk correct benaamd *Acer x freemanii* 'Jeffersred' heet.

AUTUMN BLAZE, in kapitalen geschreven en zonder komma's, is een handelsnaam en die mag wel toegepast worden, maar het zaait verwarring. Verwarring en verwisseling ontstaat ook vaak met

Acer rubrum 'Autumn Flame', een CV van de rode esdoorn met een meer dan spectaculaire en indrukwekkende herfstkleur. Bovenstaande bomen komen op een later moment in dit feuilleton voor. Ze zijn het meer dan waard om aan u voor te stellen!

Acer platanoides 'Eurostar'

Een selectie uit een Noorse esdoorn die in 1977 in Bennekom gevonden was en sinds 1983 in een klonentoets van 'De Dorschkamp' (voorloper van Alterra) beoordeeld is. In 1992 is er kwekersrecht aan 'De Dorschkamp' op verleend en vervolgens is een licentie afgegeven voor productie en verkooprechten aan boomkwekerij Martin van de Bijl Boomkwekerijen in de Betuwe. Deze licentie is vervolgens overgegaan naar Brienissen Bomen BV in Opheusden. De boom kwam uit een klonentest met 27 CV's van andere makers als beste uit de bus, maar is vrij onbekend bij het overgrote deel van de vakbroeders omdat de boom beperkt beschikbaar is. Het is een grote boom die tot 20 meter hoogte gaat met een kaarsrechte, doorgaande spil met een regelmatige kroonopbouw met relatief dunne en opgaande takken met een takhoek van ca. 45°. Zowel in lengte- als in diktegroei een topper die toch geen zware takken, gaffels of zuigers vormt, als je hem tenminste niet verminkt bij het onderhoud. De boom loopt erg laat uit, de brede bladeren hebben vaak wat onduidelijke, wijdgetande lobben, lichtgroen verloopend naar donkerdere tinten en daardoor is er minder schade door late nachtvorsten mogelijk. De boom stelt beduidend minder eisen aan de bodem dan zijn broers en is prima geschikt als straat- en laanboom in het harde stadsklimaat, maar ook prima toepasbaar in landschappelijke beplantingen, op bedrijventerreinen en hij kan ook nog goed tegen de wind. Een waardevolle boom dus, mits er voldoende bodemvruchtbaarheid is en dat is logisch. Je mag van een boom niet verwachten dat hij goed groeit zonder hem te vreten te geven, toch?!

Zo, dat was de beantwoording van de verzoekjes. En dan nu naar de hoofdpersoon van dit deel van het feuilleton: de *Acer pseudoplatanus* en zijn CV's.

De soortnaam *pseudoplatanus* behoeft geen verdere uitleg. Deze esdoorn behoort in sectie VIII *Acer* en draagt de officiële botanische naam *Acer pseudoplatanus* L. (1753). Binnen de sectie *Acer* vallen onder andere ook de bekende soort *Acer saccharum* en de minder bekende soorten als

Acer monspessulanum en *Acer opalus* en de, voor op enkele stervelingen na, totaal onbekende en in Europa niet in cultuur te vinden *Acer heldreichii* ssp. *trautvetteri*, een middelgrote boom tot 17 meter hoogte uit de Kaukasus, genoemd naar E.R. Von Trautvetter (1809-1889), de directeur van de botanische tuin in St. Petersburg. Er zijn ca. dertig CV's van *Acer pseudoplatanus*, die het gebruik van deze boom goed mogelijk maken als parkboom, maar ook als bomen in de private omgeving en als straat- en laanboom in steden en dorpen, op bedrijventerreinen, fabriekscapexen en landschappelijke beplantingen; een superboom dus!

Kenmerken

Het natuurlijk verspreidingsgebied van bergesdoorns strekt zich uit over de gematigde klimaatzone van Midden- en Zuid-Europa en dan met name in de bergachtige gebieden, vandaar de naam bergesdoorn. Het Hartzgebergte, de Kaukasus, de Pyreneeën, de Alpen, de Karpaten en het noordelijk Griekse berggebied zijn de locaties bij uitstek waar onze vriend het naar zijn zin heeft.

De boom is niet inheems in ons land. Niet dus, ondanks allerlei pogingen van puriteinen om dat wel zo te laten zijn - 'Huppakee, weer een paar vijanden erbij, JP!' - en is ook niet inheems in Engeland, Ierland, België, Noord-Frankrijk, Noord-Duitsland en Scandinavië. De boom heeft zich wel een plek verworven in deze landen, en méér dan, groeit er weelderig en heeft zich volledig aangepast aan de omstandigheden daar en verjongt zich ook daar.

Aan de andere kanten van de grote zeeën hebben de bergesdoorns zich ook succesvol gevestigd en zijn ook daar geheel ingeburgerd. Dan gaat het dus over Noord-Amerika, maar ook over Australië en Nieuw-Zeeland.

Bergesdoorns zijn machtig grote bomen, tot ruim 35 meter hoog en hoger in zijn optimum. De machtige, koepelvormige kroon is meestal tot ca. 80% van de hoogte breed, met een onregelmatig gevormde kroon. De boom is niet echt veeleisend voor wat betreft zijn standplaats, maar wel ijzersterk waardoor hij zelfs met mindere leefomstandigheden in leven blijft.

De boom vormt machtige en imposante stammen en gesteltakken die schitterend in zilverachtig grijze, oranjebruine, kleine tot middelgrote onregelmatig gevormde schorspaatjes afschilfert. In zijn natuurlijke gebied zijn de stammen vrij kort en dik en drager van circa zeven enorme gestel-

takken. Deze gesteltakken zijn aan de onderzijde ook prachtig afschilferend, wittig grijs, geelgroen van kleur, verlopend tot olijfgroen en schuin afstaand vanaf de centrale stamspil. En dan een van de belangrijkste morfologische kenmerken van de esdoorns: de tegenoverstaande knopstand en dus ook bladstand. De knoppen van de bergesdoorn zijn groen op grijsbruine twijgen; groene knoppen in tegenstelling tot de rode knoppen van zijn noordelijk levende neef. De grote, matglanzende of dof, groene, handvormig ingesneden bladeren hebben meestal drie tot vijf en soms zeven ingesneden en grote toegespitste lobben met een grof gezaagde of een getande bladrand. De dikke bladeren zijn variabel met een bladlengte van 6 tot 20 cm en een bladbreedte van 10 tot wel 18 cm en soms nog groter. Het blad hangt aan een dikke, meestal roodgroene bladsteel zonder melksap. 'Niet meer vergeten, hè, zonder en met melksap.' De kleur is meestal donkergroen aan de bovenzijde met aan de bladvoet vaak een wat blauwige tint die hogerop verwaagt. De onderzijde van het blad is grijsgroen of blauwig lichtgroen, met beharing in de nerfoksels. De herfstkleur is dofgeel tot goudgeel en minder imposant dan bij *platanoides*. De bloemen van bergesdoorns zijn groengeel tot geel van kleur, gebundeld in hangende tot wel 14 cm lange trossen of tuilen en verschijnen in april, mei, juni, afhankelijk van de CV. De overbekende gevleugelde nootvruchten, samara's genaamd, staan bij de bergesdoorn in een rechte tot scherpe hoek ten opzichte van elkaar. De platte nootvruchten zitten tussen de twee delen van de vleugel dicht bij elkaar. Elke noot heeft zijn eigen vleugel, maar samen worden ze door de wind meegenomen. Deze schitterende propellers zorgen voor een grote verspreiding van de zaden. Het wortelgestel is diepgaand met veel mooie, fijne wortels en zo krachtig, dat het elk type beplanting onder de kroonprojectie fel beconcurrert. De boom groeit van nature op steenachtige locaties, in de bergen met weliswaar de nodige voeding, maar toch, en kan daarom ook toegepast worden in verhardingen. Er zijn tal van CV's speciaal geselecteerd om deze toepassing nog te verbeteren en dat is aardig gelukt. Ten slotte stelt de boom niet al te hoge eisen aan de bodem, maar op natte en koude bodems gaat het niet goed. De boom gaat niet dood, maar laat wel aan zijn verschijning zien dat ie 't heel slecht naar z'n zin heeft.

Gebruik

Bergesdoorns hebben een brede toepasbaarheid

Acer pseudoplatanus 'Atropurpureum' winterbeeld.

in de openbare ruimte, mits met het bovenstaande goed rekening gehouden wordt en de juiste CV voor de toepassing benut wordt. Deze CV's blijven, in tegenstelling tot die van zijn Noorse broer, veelal niet kleiner dan de soort op enkele uitzonderingen na, zoals de bonte 'Brilliantissimum' tot 15-20 meter hoog en veel toepasbaarder dan de soort. Bergesdoorns verdragen luchtvervuiling en het stedelijk milieu heel goed, maar gedijen ook op fabrieksterreinen en industrieparken.

Overig gebruik en andere wetenswaardigheden

Het hout van esdoorns is waardevol vanwege een grote toepasbaarheid, alleen niet voor de bouw en constructie. Het hout is licht van kleur, heeft een fijne structuur en wordt onder andere gebruikt voor vloeren omdat het mooi gevlamd is en slijtvast. Vaak heeft het hout een fraaie golftekening en is het daardoor zeer geschikt voor de fineerfabricage. In juwelierszaken, waar zilveren en gouden sierraden uitgesteld staan, zijn de vitrinekasten vaak van esdoornhout. De bekende vioolbouwer Antonio Stradivarius (1644-1737) was de eerste die esdoornhout toepaste voor de kam van de viool. Ook tegenwoordig worden er nog muziekinstrumenten van esdoornhout vervaardigd. Het hout is daarnaast ook uitermate geschikt voor allerlei keuken-, sport- en tekengereedschap en wordt veel gebruikt voor het vervaardigen van speelgoed. Het paard van Troje was volgens de overleveringen ook gemaakt van esdoornhout. In de middeleeuwen geloofde men dat de esdoorns bescherming boden tegen hek-

Acer pseud. 'Atropurpureum' blad onderzijde.

sen. Daarom werden in verschillende delen van Duitsland en omliggende landen huizen en schuren met esdoorn takken versierd. Esdoornhout zou ook blikseminslag voorkomen en mollen verdrijven. In de Elzas probeerde men er vleurmuizen mee op afstand te houden en in de Vrijstaat Beieren geloofde men dat grote bladeren aan de esdoorns een goede oogst voorspelden. En zo zijn er nog honderden verhalen en anekdotes te vertellen waarin esdoorns een belangrijke rol spelen.

Het sortiment

Zoals u van mij gewend bent, krijgt u de door mij geselecteerde bomen uit het aanbod van *Acer pseudoplatanus*, gewoon omdat ik die bomen de moeite waard vind om aan u voor te stellen en omdat ik de penvoerder ben van dit feuilleton en u de consument.

Acer pseudoplatanus 'Almira'

Een vrij nieuwe, Nederlandse selectie waarvan de moederboom in Wageningen staat.

Het is een goed groeiende boom met een steil opgaande takstand waardoor er een fraaie, smalle en later bredere, piramidale kroon ontstaat. De boom kan 20 meter hoog worden, heeft fraai donkergroen blad en stelt nauwelijks eisen aan zijn standplaats. Natte en koude gronden worden verdragen evenals wind en verhardingen. Prima toepasbare stadsboom.

Acer pseudoplatanus 'Atropurpureum'

Aha, weer een rooie. Ik houd van rood, maar dat wisten jullie al! Een oude selectie van 1883 van de boomkwekerijen van Späth in de buurt van Berlijn. Helaas zijn er niet meer dan nog enkele van deze relictten van deze kwekerij zichtbaar daar. Het bedrijf van 1720 is na de Tweede Wereldoorlog opgedeeld door het ijzeren gordijn en in 1967 helaas gesloten. Heel veel nieuwe selecties bomen zijn te danken aan de familie Späth en ook vele selecties dragen hun naam,

en terecht! 'De boom, JP,' roept de beauty van NWST. 'Je loopt weer weg!'

Een geweldige boom, die ondanks zijn rode blad wel 25 - 30 meter hoog kan worden met een tot 15 meter brede, kegelvormige kroon die op oudere leeftijd afrondt. Het vijflobbige blad loopt roodbruin uit en vervolgens is de bovenzijde van het blad donkergroen met een schitterende, diep roodpaarse onderzijde met geelgroene nerven. De samara's zijn ook schitterend donkerrood van kleur. Verdere eigenschappen als van de soort en aanvullend is deze boom zeewindbestendig. Dit is wel een verschijning, hoor, beste vrienden; wat een beauty!

Acer pseudoplatanus 'Bruchem'

Een vrij nieuwe, Nederlandse cultivar, gevonden in de Gelderse gemeente Bruchem. Het is een goed groeiende boom met een mooie doorgaande stam met een smalle jeugdfase die breder uitzet tot eirond. Het blad is aan de onderzijde blauwgrijs van kleur. Het is absoluut

een aanwinst in het sortiment.

Acer pseudoplatanus 'Erectum'

Deze zeer goede CV heeft een synoniem: 'Nachttegaalpein'. Nou, dat verwijst naar Den Haag en naar een der grootste dendrologische directeuren in de gemeentelijke groendiensten van Nederland: de heer S.G.A. Doorenbosch. Hij selecteerde de boom in 1955 uit een partij bomen die op genoemd Nachttegaalplein aangeplant stonden.

Het is een grote boom tot 20 - 25 meter hoog met een zuilvormige kroon die later smal eivormig wordt. Bijzonder aan deze boom is dat de heel grote bladeren aan vrij korte stelen hangen. Het erg grote blad is donkergroen aan de bovenzijde en grijs behaard aan de onderzijde. De boom geeft heel veel vruchten en is zeer windvast. Verdere eigenschappen als van de soort, dus een zeer goede boom voor in de smalle profielen in het openbaar domein.

Darley's Esdoorn.

Acer pseud. 'Princeton Gold'.

Acer pseudoplatanus 'Leopoldii'

Deze selectie komt van onze zuiderburen en is in 1864, door Vervaene vernoemd naar de Belgische koning Leopold I. Een goed gezonde en groeiende boom tot ca. 17 - 20 meter hoog en bijzonder vanwege zijn bladkleur. Het jonge blad is bij uitrollen roze gekleurd en later is het blad donkergroen met witte strepen en vlekken waarbij vaak een beperkte, roze besprenkeling het werkstuk afmaakt. Deze kleurstelling is heel stabiel en laat het hele jaar door mensen zich verwonderen over wat de natuur te bieden heeft. Een geweldige boom op een bijzondere solitaire plek heeft mijn voorkeur.

Acer pseudoplatanus 'Negenia'

Wederom een Nederlandse selectie uit 1948 door de Naktuinbouw in het handelsverkeer gebracht. Een bijzonder goede, gezonde en krachtige groeiwijze tot 2 - 22 meter hoog met een zeer regelmatige groeiwijze naar een breed piramidale kroonvorm. De bladeren zijn groot donkergroen met een fraaie, rode bladsteel. De nootvruchten zijn ook fraai. De boom stelt bijzonder weinig eisen aan zijn standplaats en verdraagt zelfs beroerde plekken waar anderen het zeil laten zakken. De windbestendigheid is ook zeer goed en beter dan die van andere CV's, waardoor de toepassingen van deze boom vergroot worden.

Acer pseudoplatanus 'Leopoldii'.

Acer pseud. 'Brilliantissimum'.

Acer pseudoplatanus blad en vruchten.

Acer pseudoplatanus 'Prince Camille de Rohan'

Een aantal zal nu zeggen: 'Een bekende naam', en inderdaad, Fürst Camille Rohan is de geestelijk vader van *Fagus sylvatica* 'Rohanii' die in dit feuilleton al eerder voorbijkwam bij het deel over de Europese beuken. De boom is een verbeterde versie van 'Leopoldii' voor wat betreft de bladkleuring, waarbij ook meer roze in het blad zit en blijft zitten. Voor de rest gewoon vergelijkbaar. Maar wie voor bont gaat, neem dan deze als je hem kunt vinden. Een schitterende boom!

Acer pseudoplatanus 'Rotterdam'

Deze wederom Nederlandse selectie is verbonden aan de oud-directeur van de plantsoendienst

Dipteronia chinensis vruchten.

in Rotterdam, de botanicus en tuinarchitect H.W. Vink, die de boom in 1944 selecteerde. Het is een goed groeiende boom met een opvallend ruwe stam, schitterend. De kroonvorm verloopt van smal piramidaal naar breed opgaand. Het is een boom voor heel slechte groeiomstandigheden, windbestendig, ook tegen zeewind, en kan dus ook prima in het kustgebied aangeplant worden. 'Rotterdam' gaat gewoon verder. Niet lullen en zeuren, gewoon groeien. En dat doe ie!

Acer pseudoplatanus 'Spring Gold'

Een Nederlandse selectie uit 1991 van K.W. Verboom uit Boskoop. Deze CV is een verbetering van de welbekende 'Brilliantissimum' met

zijn roze naar geeloranje verlopende bladkleur. 'Spring Gold' is een zogenaamde sport uit de bovengenoemde en groeit beter en wordt groter, tot 6 - 7 meter, en heeft zelfs een mooiere uitstraling dan de CV 'Prinz Handjery' die ook zo'n oranjegele broeder is voor in particuliere tuinen, kantoortuinen, daktuinen en kleine openbare parken. Vanwege de lichte bladkleur kunnen alle drie CV's bij felle zon het blad verbranden. Houd daar rekening mee bij de aanplant.

Ik sluit dit deel van het feuilleton af met een bijzondere: een gele, die met vele namen te boek staat, ook bij zichzelf respecterende dendrologische broeders. De CV-naam is 'Worley'. En die

naam wordt vreselijk vaak foutief geschreven, zoals Worlei, Woorly, Worly, Woorleei, Worleeyi, enz.

Acer pseudoplatanus 'Worley'

Een gele makker, geselecteerd in 1879 in Duitsland door botanicus H.M. Willkomm en in het handelsverkeer geïntroduceerd door de koopman Ohlendorff in 1893 in Hamburg. Het is een middelgrote boom tot 12 - 15 meter hoog met een onregelmatige, breed eivormige kroon. Het blad is bijzonder, loopt goudgeel uit en verloopt naar zacht geelgroen en hangt aan een roze bladsteel. De bladrand is sterk gezaagd, sterker dan bij de soort en 12 tot 20 cm groot. Het is gewoon de beste gele, die andere kleurbroeders verdrongen heeft van het toneel. De boom toepassen als solitair of in groepen in grote groenstroken en parken. Als straat- en laanboom goed toepasbaar, maar een laan met tweehonderd van deze makkers is wat over de top!

Afsluitend

Dat was het dan: een rondje bergesdoorns. Wat zijn het toch fantastische bomen voor allerlei toepassingen in de openbare en private ruimte. Ga maar eens zoeken in de gebergten die bovenaan in dit deel staan, zoals de Zwitserse Alpen. Enorme, majesteitlijke makkers, gewoon in een Alpenweide met de koeien eromheen. Geweldig, wat een imposante bomen, maar ook in steden als Lugano, Klagenfurt en Maribor. Daar staan exemplaren in de stadsparken; daar ril je van, zo groot. Zo mooi en zo onvergetelijk.

Ik hoop dat ik u met dit deel weer geïnspireerd en gestimuleerd heb om met andere ogen naar die bergesdoorns te kijken en als u de kans krijgt ze te gebruiken; ze zijn het meer dan waard!

De auteur Jan P. Mauritz is unit manager Bomen en Beplanting bij Cyber bv.